

Innst. 127 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:9 S (2009–2010)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagrun Eriksen, Knut Arild Hareide, Geir Jørgen Bekkevold og Øyvind Håbrekke om forsterket innsats i kampen mot mobbing i skolen

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

I

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til innføring av mobbeombud i hvert fylke.

II

Stortinget ber Regjeringen utforme krav til skolene om at de enten skal ha et antimobbeprogram eller en forpliktende handlingsplan mot mobbing."

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tor Bremer, Svein Gjelseth, Anna Ljunggren, Hadia Tajik, Truls Wickholm og lederen Marianne Aasen, fra Fremskrittspartiet, Mette Hanekamhaug, Tord Lien og Bente Thorsen, fra Høyre, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg og Henning Warloe, fra Sosialistisk Venstreparti, Aksel Hagen, fra Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til representantforslaget.

Komiteen mener at både det fysiske og det psykososiale miljøet i skolen er av stor betydning for elevenes helse, trivsel og læreevne. Komiteen viser til at opplæringsloven § 9 a slår fast i lovs form at skolemiljøet ikke skal forårsake eller forsterke helsetilstander eller mistro, eller ødelegge, hindre eller forstyrre læringen. Dette kravet gjelder både det fysiske og psykososiale miljøet. Loven slår fast at hvert enkelt barn har rett til et godt psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Skolemiljøet skal være fritt for mobbing og vold, seksuell trakassering, rasisme og annen krenkende atferd.

Komiteen mener at en skal ha nulltoleranse overfor mobbing i skolen. Å forhindre mobbing er et viktig virkemiddel for å bedre læringen i skolen.

Komiteen registrerer at færre skoler tar i bruk frivillige antimobbeprogrammer som Olweus og Zero. Komiteen mener slike program gir en stor grad av valgfrihet og fleksibilitet til skolene slik at de kan tilpasses det lokale miljøet, samtidig som det har nasjonale retningslinjer som gjør det lettere for skoleledelsen å følge. Videre vil komiteen understreke at skolenes engasjement i saken er essensielt for å føre frem i kampen mot mobbing. En ser at informasjonsarbeid mot skolene for å øke fokuset, det lokale arbeidet og skoleleders oppmerksomhet mot temaet er skritt i riktig retning.

Komiteen viser til at departementet nå har varslet en skjerping av arbeidet mot mobbing, og synes dette er svært positivt.

Komiteen viser til at det av opplæringsloven § 9 a-3 implisitt fremgår at skolene skal jobbe aktivt og systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø. Loven slår fast plikten skolens ansatte har til å undersøke, varsle om og eventuelt gripe inn i tilfeller hvor elever opplever mobbing. Videre viser komiteen til at det i tillegg til opplæringsloven § 9 a finnes lovbestemmelser om skolemiljøutvalg, elevenes

organisering i grupper, skolens plikt til å ha ordensreglement og om skolehelsetjeneste som er viktige instanser for å bekjempe mobbing.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til nye tiltak mot mobbing i skolen som har blitt satt i gang i stortingsperioden 2005–2009, høsten 2009 og videreføring av tiltak igangsatt av regjeringen Bondevik II.

Flertallet viser spesielt til det nye Manifest mot mobbing underskrevet i februar 2009 av representanter fra regjeringen, Utdanningsforbundet, Kommunenes Sentralforbund, Foreldreutvalget for grunnopplæringen, Fagforbundet og Skolens landsforbund, der partene har forpliktet seg til å gjennomføre en rekke tiltak som skal bidra til å hindre mobbing på skolen eller andre arenaer der barn oppholder seg. Dette manifestet viderefører arbeidet mot mobbing nedfelt i manifest fra 2002, 2005 og 2006.

Flertallet viser til at det gjennom de siste stortingsperioder er blitt gjennomført et kontinuerlig arbeid mot mobbing fra de ulike sittende regjeringer, og viser til den seneste lanseringen: "Bedre læringsmiljø 2009–2014." Flertallet viser til at dette er et samarbeid mellom departementet og Utdanningsdirektoratet om en fornyet satsing på arbeidet med læringsmiljø i skolen. Satsingen legger særlig vekt på å presentere krav, kunnskapsbaserte arbeidsmåter og tiltak for hvordan hele skoleorganisasjonen skal jobbe for å sikre et godt lærings- og oppvekstmiljø, og skal synliggjøre det ansvaret skolen er pålagt for å skape et godt læringsmiljø. Skolene skal gis veiledning om hvordan regelverket skal forstås og etterleves.

Flertallet viser til at det i 2010 og 2011 skal føres nasjonalt tilsyn med skoleeierne og skolenes ansvar for å følge opp opplæringsloven § 9 a, spesielt bestemmelsen om elevenes psykososiale læringsmiljø. Flertallet viser i denne sammenheng til at det er knyttet en straffebestemmelse til § 9 a, som innebærer at sanksjoner kan gis.

Flertallet viser til Dokument nr. 8:97 (2008–2009) Tiltak for å styrke arbeidet mot mobbing i skolen og Innst. S. nr. 262 (2008–2009), der Stortinget vedtok å be Regjeringen utarbeide forslag til hvordan det på best mulig måte kan innføres anti-mobbeprogram eller en handlingsplan mot mobbing ved alle skoler. Flertallet viser til dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at kampen mot mobbing må være konstant. Den innsatsen som ble satt inn tidlig ved årtusenskiftet, gav resultater, og mobbingen gikk ned. Disse medlemmer registrerer dess-

verre at mens fokuset og innsatsen på området er gradvis trappet ned de siste årene, er antall barn utsatt for alvorlig mobbing og trakassering, økt. Disse medlemmer ønsker å vise til tallene fra Senter for atferdsforskning ved Universitetet i Stavanger som viser at mobbing har økt de siste fire årene. Med dette ønsker disse medlemmer å understreke at kampen må intensiveres og at situasjonen krever nye tiltak for å snu trenden igjen.

Disse medlemmer vil understreke betydningen læreren har som klasseleder, og mener det er særdeles viktig at klasseledelse igjen blir et viktig element i lærerutdanningene. Disse medlemmer vil understreke at det er læreren som er leder i klassesituasjonen, og således den som har det overordnede ansvaret for arbeidsmiljøet i klassen. Disse medlemmer mener at et av de beste forebyggende tiltakene knyttet til å redusere mobbing i skolen er gode lærere som er trygge på seg selv, som er trygge på faget sitt, og som er trygge ledere i et klasserom.

Disse medlemmer registrerer at bl.a. Elevundersøkelsen viser at en del elever føler seg mobbet av læreren.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre mener dette er uakseptabelt, og vil understreke at lærere som mobber elever, ikke hører hjemme i skolen. Disse medlemmer mener at skikkethetsvurderingen i lærerutdanningene, samt rektors rolle som sjef for skolen og leder av lærerkollegiet, er viktig i denne forbindelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er behov for veiledningsmaterieell for impliserte parter – foreldre, lærere, elever – som en slags "dreiebok" for hvordan man går fram i mobbesaker. Disse medlemmer merker seg at det nylig er fremlagt veiledningsmaterieell fra Utdanningsdirektoratet, og mener det er viktig at man fra departementets side ser hvordan man kan supplere dette i tiden som kommer. Eksempelvis mener disse medlemmer at det å bruke konflikt-råd som metode kan være fruktbart for å lære barn og unge å takle konflikter. Disse medlemmer vil for øvrig understreke at man så tidlig som mulig, gjerne fra barnehagealder, må etablere gode standarder for å motvirke mobbing i skolen.

Disse medlemmer merker seg at dokumentasjonskravene på læreres vegne synes å øke. På generelt grunnlag vil disse medlemmer advare mot å lage rutiner knyttet til mobbebekjempelse som byråkratiserer lærernes hverdag ytterligere, og som således også gir lærerne mindre tid sammen med elevene.

Disse medlemmer viser videre til behovet for flere yrkesgrupper inn i skolen. Disse medlemmer mener det er viktig at man sikrer et bredt sammensatt team som kan bistå skoler i forbindelse med bl.a. mobbesaker.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre vil i denne forbindelse vise til viktigheten av en velfungerende helsesøstertjeneste, samt tilstrekkelig mange spesialpedagoger som arbeider tett på elevene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener bekjempelse av mobbing må foregå på den enkelte skole. God ledelse, tydelige regler for orden og oppførsel, og lærere som kan faget sitt, er de viktigste faktorene for å hindre at mobbing får spre seg. Disse medlemmer vil understreke at for fremtidige lærere er lærerutdanningen nøkkelen til tydelige lærere med kompetanse på god klasseledelse, og forutsetter at de nye lærerutdanningene vil vektlegge denne ferdigheten. Samtidig er det viktig at øvrige lærere får høynet sin kompetanse på området.

Disse medlemmer mener det er riktig med en null-visjon mot mobbing. Altfor mange barn og ungdommer får oppvekst og skolegang helt eller delvis ødelagt som følge av mobbing. Samfunnet må ta klar avstand fra og markere at mobbing er totalt uakseptabel atferd. Ambisjonen må være å få slutt på all mobbing.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti er opptatt av at mobbing engasjerer mange, og at det er tatt ulike initiativ ute i kommunene, samt at det er flere grupper på Facebook om temaet. Felles for mange av ytringene er at man ikke opplever at mobbing blir tatt tilstrekkelig på alvor ved den enkelte skole og i den enkelte kommune. Disse medlemmer mener dette kan tyde på at det fortsatt er behov for klarere kjøreregler i slike saker, og særlig med hensyn til de klagemuligheter elever og foreldre har dersom dialogen med skolen og kommunen ikke fører frem. Disse medlemmer finner videre grunn til å understreke at i tilfeller der saken ikke kan løses uten at den ene parten bytter skole, må hovedregel være at det er mobber som må ta belastningen med flytting, mens offeret må skjermes.

Disse medlemmer mener at det å bli mobbet kan sette varige spor. Mange bruker hele livet sitt til å bearbeide vonde opplevelser fra barne- og ungdomsårene. Seks av ti barn og unge som blir henvist til barnepsykiatriske institusjoner, har opplevd å bli

mobbet. Flere tusen elever gruer seg hver eneste dag til å gå på skolen. Dette må vi få en slutt på.

Disse medlemmer har merket seg at flere undersøkelser som er lagt frem de siste år, viser at utviklingen igjen går den gale veien. Antallet som blir mobbet har gått opp, mens antallet nye skoler som tok i bruk antimobbeprogram, som Olweus-programmet og Zero, har gått ned. Selv om bruk av mobbeprogram og lignende ikke er en garanti mot mobbing, ligger likevel mobbefrekvensen på skoler med slike program blant 7. klassinger 25–30 pst. under landsgjennomsnittet.

Disse medlemmer er glad for signalene om at Regjeringen nå vil sette kampen mot mobbing på dagsordenen igjen, og imøteser de tiltak som måtte komme. Disse medlemmer mener økningen vi har sett de senere årene, viser at kampen mot mobbing ikke er gjort en gang for alle. Den må føres hele tiden.

Disse medlemmer mener det må innføres klare krav om at alle skoler skal ha et antimobbeprogram eller en handlingsplan mot mobbing. Nøkkelen til resultater ligger i å ta mobbeproblemet opp i hver klasse og bli enige om regler for hva som er akseptabel atferd. Da blir det legitimt og lettere å ta opp konkrete mobbetilfeller og få slutt på dem. Derfor kan vi alle bidra ved å gjøre mobbing til et naturlig tema der vi er hver dag.

Disse medlemmer fremmer forslag II i dokumentet om krav til skolene om enten å ha et antimobbeprogram eller en forpliktende handlingsplan mot mobbing.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å vise til at det i dag foreligger flere eksempler på brudd på opplæringsloven som helhet, særlig loven § 9 a, uten at dette medfører sanksjoner eller konsekvenser verken for lærer, skoleledelse eller skoleeier. Disse medlemmer vil derfor anbefale at denne problemstillingen blir løftet opp og at sanksjoner innføres.

Disse medlemmer mener kampen mot mobbing er en av de mest presserende og viktige kamper vi har i norsk skole og samfunnet for øvrig i dag. Det er en problemstilling som må tas på alvor og et tema en må ha konstant press på for å få fjernet. Mobbing kan gi alvorlige konsekvenser for tusenvis av mennesker og er et problem som er stadig økende i vårt samfunn. Disse medlemmer påpeker at mobbing har langvarige konsekvenser både for den som mobber og for den som blir mobbet. Flere av dem som er i kontakt med psykisk helsevesen gjennom livet har vært tidligere mobbeoffer, mens flere kriminelle ungdommer og voksne har bakgrunn som tidligere mobbere. Disse medlemmer mener dette understreker viktigheten av en god forebygging av og null-toleranse mot mobbing. Disse medlemmer

viser til Dokument nr. 8:97 (2008–2009) fremmet av Fremskrittspartiets medlemmer Anders Anundsen og Jon Jæger Gåsvatn om tiltak for å styrke arbeidet mot mobbing i skolen.

Disse medlemmer mener at også foresatte må ansvarliggjøres i en mobbesituasjon. Disse medlemmer legger vekt på at skolens mandat i utgangspunktet er kunnskapsformidling, ikke oppdragelse. Oppdrageransvaret skal ligge hos foreldrene. Når et barn mobber, kan det ofte være et uttrykk for egen usikkerhet eller atferdsvansker, og dette må foresatte vite om og bidra til å forbedre. Disse medlemmer mener skolene bør varsle foresatte til barn som blir mobbet og barn som mobber, umiddelbart etter at mobbing er oppdaget. Samtidig er det viktig at i de tilfeller skolen og skoleledelsen finner det naturlig å kalle inn foresatte til møte eller henting av barn i løpet av skoledagen, så blir foresatte til både mobberen og mobbeofferet innkalt. Disse medlemmer mener at slik varslingsplikt for forhold vedrørende opplæringsloven § 9 a burde forskriftfestes.

Disse medlemmer ønsker å understreke rektors rolle i en mobbesituasjon på skolen. Rektor representerer skoleledelsen og har slik et ansvar for at opplæringsloven følges på hans/hennes skole. Videre opplever disse medlemmer at situasjonen rundt mobbing, hvordan denne tas tak i og stoppes, avgjøres av den enkelte rektor på skolen. Disse medlemmer registrerer at sakens utgang i stor grad avgjøres etter hvilken innsats, eller manglende sådan, som gjøres av rektor. Disse medlemmer viser til den nylig oppstartede rektorutdanningen og er positive til denne. Videre mener disse medlemmer det er en forutsetning at problematikken omkring mobbing løftes og fokuseres på i denne utdanningen. Rektorer må lære hvordan en oppdager mobbing og hvordan en best skal gå frem for å løse problemet. Disse medlemmer registrerer at det i dag ikke finnes konsekvenser for de rektorer som bryter med loven. Disse medlemmer viser til utdanningsdirektoratets skriv om ordensreglement i grunnskoler og videregående, hvor det påpekes at det må foreligge klare sanksjoner for brudd på reglene. Dette momentet er etter disse medlemmers oppfatning også viktig å implementere når det gjelder rektors rolle for opplæringsloven.

Disse medlemmer mener at elevombudets rolle og fremtidige mandat i forhold til opplæringsloven bør synliggjøres i denne utdanningen.

Disse medlemmer registrerer at en i dag ser at de fleste tilfeller med mobbing ender med at mobbeofferet må bytte skole fordi belastningen blir for stor. Disse medlemmer mener dette er en urimeelig praksis som medfører en ytterligere straff for de barna som blir utsatt for mobbing. En har eksempler

hvor familier har måttet tatt ut egne barn fra skolen, slutte i jobben og flytte til en annen kommune for å sikre sitt barns trygghet. En slik situasjon er uverdigg, og sender signaler til barna om at mobbeofferet er den tapende part også i "voksenverdenen". Disse medlemmer understreker at det er offeret som skal ivaretas og at dette også må vises gjennom praksis. Formuleringene i opplæringsloven er for svake når det gjelder hvilke reaksjoner som skal rettes mot en mobber. Regelverket må tydeliggjøres, slik at en ved gjentatt mobbing på en skole kan bli tvangsflyttet til annen skole, eventuelt til et særlig tilrettelagt opplegg i den enkelte kommune som kan håndtere vanskelige elever, dersom et slikt tilbud er etablert.

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:97 (2008–2009), jf. Innst. S nr. 262 (2008–2009), hvor liknende forslag ble avvist av regjeringpartiene med forklaring om at eksisterende lovverk åpner for dette. Disse medlemmer ser imidlertid at til tross for dette er ikke det gjeldende praksis. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vedta nasjonale instruksjoner til skoleeiere om hvordan mobbere bør tvangsflyttes fra en skole dersom vedkommende varig mobber andre. Dersom endring i opplæringsloven er påkrevd, fremmes eget lovforslag om dette."

Videre er det avgjørende at nasjonale myndigheter stiller klare krav til lokale skoleeieres systematiske arbeid mot mobbing, og at en presiserer det klare ansvar kommunen som skoleeier har overfor de elevene som blir utsatt for mobbing. I mange slike tilfeller er det åpenbart at kommunen som skoleeier bør komme til erstatningsrettslig ansvar overfor elever som vedvarende blir mobbet i skolen. Dette må også gjelde for private skoleeiere. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre mobbeofre reell rett til erstatning når skoleeier har sviktet sitt ansvar. Det vurderes om ansvarsgrunlaget bør være objektivt."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil vise til at regjeringen Bondevik II tok et viktig initiativ med sitt mobbemanifest frontet av daværende statsminister og utdanningsminister. I nær allianse med lærere, foreldre og elever, skoleeiere, barneombud og forskere, ble mobbing i 2002 løftet opp på den skolepolitiske dagsorden. Disse medlemmer vil påpeke at arbeidet for å forebygge mobbing gikk parallelt med utarbeidelsen av Kunnskapsløftet og at det er en nær sammenheng mellom fravær av mobbing, et godt læringsmiljø og elevenes utbytte av opplæringen. Disse medlemmer er kjent med

at det frem til regjeringsskiftet i 2005 var regelmessig oppfølgingsmøter i regi av departementet, der manifestpartnerne møttes sammen med bl.a. forskere på feltet. Disse medlemmer mener innsatsen mot mobbing ikke har vært prioritert høyt nok etter 2005 og vil understreke betydningen av kontinuitet for å lykkes i det holdningsskapende arbeidet. Det er derfor positivt når dagens kunnskapsminister igjen vil gi myndighetenes innsats mot mobbing høy prioritet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at regjeringen Bondevik II i 2002 lanserte "Manifest mot mobbing" og sin null-visjon. Bakgrunnen var økende forekomst av mobbing i norske skoler og sterkt mediefokus på den negative utviklingen. Etter dette var det et sterkt fokus på bekjempelse av mobbing. Disse medlemmer viser til at mens mobbingen økte med gjennomsnittlig ti prosent i året i perioden 1995 til 2001, var mobbingen i 2004 redusert med 30 pst.

Elevombud

Komiteen ønsker å understreke at i kampen mot mobbing kreves det et godt lovverk, men også instanser som sørger for at dette faktisk blir fulgt opp. I dag kan fylkene frivillig opprette et elevombud som skal arbeide for elever i den videregående skolen.

Komiteen viser til at 15 av landets fylker allerede har opprettet dette i dag, og responsen har vært positiv til tiltaket. Likevel peker flere på ønsket om en nasjonal koordinering av ombudet, da spesielt elevombudene selv.

Komiteen viser til at elevombudene i dag kan velge fokusområde for sin virksomhet, og det foreligger ingen nasjonale føringer eller hjelpelinjer. Det er uttalt ønske fra elevombudene å få dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at departementet har varslet en utredning av om elevenes rettssikkerhet er godt nok ivaretatt gjennom det eksisterende lovverket, og på det grunnlaget vil vurdere om det bør opprettes et sentralt elevombud.

Flertallet vil avvente utredningen før konklusjon trekkes.

Flertallet viser videre til at et av tiltakene i Manifest mot mobbing er å innhente erfaringer med ordninger med uavhengige kontrollutvalg/ombud for elever.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener ansvaret for at opplæringsloven følges ligger hos skoleeier, kommuner og fylker. Loven forplikter skoleeier til å agere for å forebygge og bekjempe mobbing, et ansvar som ikke kan overføres

til andre. Disse medlemmer mener en ombudsordning snarere kan virke som en sovepute og svekke den lokale innsatsen mot mobbing på den enkelte skole, og kan på denne bakgrunn ikke støtte forslaget om innføring av et mobbeombud i hvert fylke.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet ser at dagens ordning med fylkesmannen i en tilsynsrolle ikke fungerer godt nok.

Disse medlemmer viser til de gode tilbakemeldingene fra elevombudsordningen, og ønsker denne styrket og utvidet til også å gjelde for elever i grunnskolen. Det som i dag er en frivillig ordning for fylkene bør være en lovpålagt oppgave, da ombudets mandat skal være å følge opp brudd på opplæringsloven.

Disse medlemmer viser til forslaget om innføring av mobbeombud i alle landets fylker. Disse medlemmer ser dette som positivt, da en slik får en egen instans som skal arbeide for å sikre og trygge barns skolehverdag. Alle barn har rett til en skolehverdag uten innslag av mobbing og trakassering.

Disse medlemmer viser til at et slikt tiltak vil forsterke fokuset på mobbing, samt operere som en instans hvor barna selv, deres foreldre og pårørende, lærere eller skoleledere kan henvende seg for å innrapportere tilfeller av mobbing ved deres skole. Et slikt organ vil også fungere som en juridisk instans utstyrt med hjelpemiddel for å kunne føre saker og situasjoner rundt mobbing videre i systemet, og tilby bistand både til enkeltpersoner berørt av temaet og til skoler som trenger ekstra hjelp til å ta tak i et problem ved egen skole.

Disse medlemmer peker på at det i dag foreligger et elevombud i 15 av landets 19 fylker. Elevombudet har som ansvar å sørge for at opplæringsloven blir fulgt og fungerer som en klageinstans for elever. Disse medlemmer påpeker at elevombudene i landet selv peker på manglende sanksjonsmuligheter som en stor utfordring, samt at manglende nasjonal koordinering skader arbeidets effektivitet. Videre registrerer disse medlemmer at arbeidet elevombudet gjør i fylkene har mottatt svært positive tilbakemeldinger fra både foreldre og elever, og har vist seg å være et ombud som arbeider for opprettholdelse og styrking av elevs rettigheter og interesser. I dag omfatter elevombudet kun videregående skole.

Disse medlemmer mener de siste årenes utvikling med økende mobbing, spesielt på barneskolen, viser at det er behov for en utvidelse av dette mandatet. Forebygging av mobbing må skje allerede fra 1. klasse. Disse medlemmer er positiv til ideen bak forslaget om innføring av et mobbeombud, men ønsker at et slikt ombud skal favne flere aspekter. Disse medlemmer mener det er viktig å ha et ombud som kjemper for ivaretagelse av alle de ret-

tigheter elevene har nedfelt i opplæringsloven, da en ser klare brudd på denne over hele landet. Samtidig er det under opprettelsen av et ombud viktig at også lærere og skoleledelse kan benytte seg av dette ombudets kompetanse. Disse medlemmer viser til at lærere som opplever mobbing av elever i sin klasse, ofte kan føle at det er vanskelig å gripe fatt i situasjonen og vite hva en skal gjøre. Disse medlemmer mener derfor at også de ansatte i skoleverket skal kunne søke råd og veiledning i vanskelige og grove mobbesaker fra skoleombudet. Et slikt skoleombud skal være ombud for både elever, lærere og skoleledelse når det gjelder å forebygge og følge opp brudd i opplæringsloven. Det er viktig at ombudet har et samarbeid med Barneombudet og har særlig fokus på forebygging og bekjemping av mobbing i skolen.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette et eget skoleombud som også skal ivareta mobbede elevers rettigheter overfor skoleeier."

Samtidig ser disse medlemmer at en slik opprettelse vil være tidkrevende og kreve omfattende arbeid av direktoratet i forkant for hvordan dette ombudet skal opprettes. Disse medlemmer finner det derfor formålstjenlig å understreke at kampen mot mobbing må begynne i dag. Disse medlemmer ønsker derfor å understreke viktigheten av innføring av tiltak som vil ha umiddelbar effekt. Dagens ordning med elevombud bør styrkes slik at den omfatter alle landets fylker. Videre bør en ha en nasjonal koordinering for disse, gjerne i samarbeid med Barneombudet, for å sikre at kampen mot mobbing står øverst på agendaen fremover.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener kampen mot mobbing i skolen må intensiveres. Ingen skal behøve å grue seg til å gå på skolen på grunn av mobbing. Først og fremst skal mobbeproblemer gripes fatt i lokalt, i et samspill mellom elever, foreldre og skole.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti ser imidlertid at det dessverre er en del tilfeller der elev og foreldre ikke opplever at skolen i tilstrekkelig grad griper fatt i eller er i stand til å finne en løsning. Disse familiene må slippe å føre en kamp mot systemet i tillegg til de utfordringene de allerede har. Derfor vil dette medlem ha et mobbeombud i hvert fylke. Mobbeombudet skal både være elevens og foreldrenes talerør og en ressurs i den løpende innsatsen mot mobbing, og når problemet ikke kan løses lokalt. Dette medlem vil understreke viktigheten

av å ha en instans som det oppleves lettere å kontakte enn fylkesmannen i dag, og at dette er en instans som det vil være naturlig både for elever, foreldre og lærere å få råd, hjelp og kompetanse fra.

Dette medlem mener vi for å unngå mobbing trenger tydelige voksne, engasjerte lærere og politikere, og medelever som bryr seg. Dette medlem har tro på at det er mulig å få til en holdningsendring, uten at vi dermed er kvitt alle problemer. Vi har ikke råd til ikke å bruke mer tid på å bli kvitt den grove mobbingen, som ødelegger menneskers liv. Hvis alle lærere og voksenledere stanser det de med det blotte øye kan se av mobbing, så vil det innebære noe som ligner en revolusjon. For dette medlem er dette et verdispørsmål. Det dreier seg dypest sett om menneskerverd og likeverd. Vi trenger en dyp mobilisering av holdninger basert på at vi har bestemt oss for at vi ikke vil ha mobbing i skolen.

Dette medlem fremmer forslag I i dokumentet om innføring av et mobbeombud i hvert fylke.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at komiteen drøftet opprettelsen av et særskilt mobbeombud i Innst. S. nr. 262 (2008–2009). Disse medlemmer viser i den forbindelse til følgende merknad fra Høyre og Venstre i nevnte innstilling:

"Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at det er kun fire fylker som ikke har opprettet eller har vedtatt å opprette elevombud allerede. Disse medlemmer mener det vil være naturlig å tillegge disse elevombudene en rolle med hensyn til mobbing i stedet for å opprette nye ombud. De erfaringene man nå har med eget barne- og elevombud i Sverige, kan gi verdifulle innspill til hvordan rollen skal utformes."

Komiteens medlem fra Venstre er kritisk til det dette medlem oppfatter som en inflasjon i antall ombud i samfunnet. Dette medlem mener at folkevalgte politikere i størst mulig grad bør fungere som ombud for dem som har stemmerett. Elever har imidlertid ikke stemmerett, og dette medlem støtter bl.a. av denne grunn elevombudenes arbeid.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen utforme krav til skolene om at de enten skal ha et antimobbeprogram eller en forpliktende handlingsplan mot mobbing.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 2*

Stortinget ber Regjeringen vedta nasjonale instruksjer til skoleeiere om hvordan mobbere bør tvangsflyttes fra en skole dersom vedkommende varig mobber andre. Dersom endring i opplæringsloven er påkrevd, fremmes eget lovforslag om dette.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre mobbeofre reell rett til erstatning når skoleeier har sviktet sitt ansvar. Det vurderes om ansvarsgrunnlaget bør være objektivt.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen opprette et eget skoleombud som også skal ivareta mobbede elevers rettigheter overfor skoleeier.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:*Forslag 5*

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til innføring av mobbeombud i hvert fylke.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:9 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagrun Eriksen, Knut Arild Hareide, Geir Jørgen Bekkevold og Øyvind Håbrekke om forsterket innsats i kampen mot mobbing i skolen – vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 12. januar 2010

Marianne Aasen

leder

Mette Hanekamhaug

ordfører

